

Saskaņots:
RISEBA Zinātniskajā padomē
25.06.2018. Protokols Nr. 2018/3, lēmums Nr. 1.1.
APSTIPRINĀTS:
RISEBA Senātā sēdē
10.10.2018. Protokols Nr.18/1.1-07/07
Papildinātā un atjaunotā versija APSTIPRINĀTA:
RISEBA Senātā sēdē
11.09.2024. Protokols Nr. 24/1.1-7/5

Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas „RISEBA” AKADĒMISKĀ GODĪGUMA KODEKSS

1. AKADĒMISKĀ GODĪGUMA UN TAISNĪGUMA NOZĪMĪGUMS

1.1. Augstskolas akadēmiskā godīguma politika nozīmē apņemšanos ievērot godīguma, ētikas un taisnīguma vērtības, kas sekmētu mācībspēku un studentu akadēmisko, personīgo un profesionālo panākumu sasniegšanu.

1.2. Akadēmiskais godīgums ir Augstskolas mācībspēku un studentu darbības akadēmiskā vidē nepieciešama komponente un saikne starp akadēmisko vidi un ilgtermiņa profesionālo un akadēmisko karjeru.

1.3. Tālāk izklāstītā akadēmiskā godīguma galvenais **mērķis** ir veicināt godīgu akadēmisko kultūru Augstskolā, nevis atmākot mācībspēku un studentu akadēmiskos pārkāpumus un sodīt par tiem.

1.4. Akadēmiskā godīguma kodeksa ievērošana ir jāveicina visam Augstskolas kolektīvam, tostarp visiem mācībspēkiem, vieslektoriem un fakultāšu darbiniekiem, studiju programmu administratoriem, dekāniem un skolas vadībai.

1.5. Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola „RISEBA”, tālāk tekstā – augstskola „RISEBA” kā Akadēmiskā godīguma kodeksa pamatnoteikumus nosaka tālāk norādītos akadēmiskā godīguma principus:

- Objektivitāte;
- Taisnīgums;
- Atbildība;
- Zinātniskums;
- Atklātība, savstarpēja cieņa un uzticēšanās.
-

2. AKADĒMISKĀ GODĪGUMA PĀRKĀPUMU KLASIFIKĀCIJA

Studentu, pētnieku un mācībspēku akadēmiskā godīguma pārkāpumi var tikt iedalīti zemāk norādītajos veidos:

2.1. Plaģiāts

2.1.1. „Plaģiāta” jēdziens cita starpā ietver arī to, ka students vai mācībspēks iesniedz cita autora darbu, uzdodot to par savu darbu, un/vai rada šķietamību, ka viņam/viņai ir intelektuālās tiesības uz to. Šajā gadījumā tas nozīmē mēģinājumu nozagt citas personas darbu, domas vai idejas neatkarīgi no tā, vai tās tikušas publicētas vai izteiktas rakstveidā.

2.1.2. Plaģiāts cita starpā ietver arī:

- citāta iesaistīšanu tekstā, nenorādot precīzas atsauces;
- teksta pārfrāzēšanu, nenodrošinot atbilstošas atsauces;
- literatūras avotu neuzrādīšanu atsauču sarakstā;
- ģeneratīvā mākslīgā intelekta (MI) izmantošana bez atsauču uzrādīšanas 2.8.punkta rekomendētajā kārtībā.

2.1.3. Plaģiāts no studenta puses var nozīmēt pārbaudes darba, tajā skaitā cita autora rakstītu vai MI ģenerētu eksāmena uzdevuma, mājasdarba, kursa darba, bakalaura, maģistra vai doktora darba iesniegšanu pasniedzējam, uzdodot to par paša studenta darbu.

2.1.4. Plaģiāts ietver teksta fragmentu lejupielādēšanu un kopēšanu no interneta, kā arī MI ģenerēta satura iekļaušanu darbā, pareizi nenorādot atsauces uz izmantoto avotu.

2.1.5. Plaģiāts ietver arī cita autora darba iesniegšanu, kuru students ir ieguvis vai nozādzis no citas augstskolas.

2.1.6. Plaģiāts no pētnieka vai mācībspēka puses var parādīties zinātniskajā darbā zemāk norādītajā formā:

- precīza teksta kopēšana no cita avota, necitējot un nenorādot atsauces;
- ģeneratīvā MI izmantošana bez atsauču un izmantošanas plašuma uzrādīšanas;
- ideju plaģiāts, kas nozīmē citas personas ideju, domu un izgudrojumu izklāstīšanu saviem vārdiem un to uzdošanu par savu intelektuālo īpašumu.

2.2. Krāpšanās

2.2.1. Definīcija „krāpšanās” cita starpā ietver arī studenta, pētnieka vai mācībspēka tādu rīcību, kad viņš/viņa apzināti bez atļaujas cenšas izmantot informāciju, pētījumu vai citu veidu materiālus, akadēmiskos uzdevumus un vingrinājumus, kas pieder citai personai, uzdodot tos par savu darbu.

2.2.2. Krāpšanās no studenta puses viņa/viņas studiju laikā var izpausties kā:

- dažādu piezīmju un/vai neatļauto palīg līdzekļu izmantošanu. Par „neatļautiem palīg līdzekļiem” tiek izskatīts papīra gabals un/vai citas konkrētajā brīdī neatļautas informācijas izmantošana uz kura ir veiktas piezīmes, kuru mērķis ir palīdzēt atcerēties, un kas tiek slepeni izmantots eksāmenā vai citā pārbaudījumā;
- norakstīšana no cita studenta darba, pētnieciskā darba, kursa darba, laboratorijas uzdevuma, datorfailiem utt.;
- rakstiska darba no cita studiju kursa iesniegšana, uzdodot to par oriģinālo uzdevumu un nesaņemot pasniedzēja (mācībspēka) nepārprotamu atļauju;
- ģeneratīvā mākslīgā intelekta (MI) negodprātīga izmantošana
- cita studenta uzdevuma vai eksāmena atbilžu vai risinājumu nodošana vai pārdošana, studentu/kursabiedru informēšana par eksāmena pareizām atbildēm pēc eksāmena nokārtošanas utt.;
- citas personas vai uzņēmuma sagatavota darba, uzdevuma, vingrinājuma vai cita darba iesniegšana uzdodot to par savu darbu.

2.2.3. Krāpšanās no pētnieka vai mācībspēka puses var izpausties kā:

- cita mācībspēka mācību materiālu izmantošana, nesaņemot atļauju un nenorādot atsauces, turklāt uzdodot tos par savu intelektuālo īpašumu;
- studenta kursa darba, bakalaura, maģistra vai doktora darba izmantošana un iesniegšana, uzdodot to par savu pētījumu rezultātiem, nesaņemot skaidru atļauju no studenta kā no līdzautora.

2.3. Tiesību uz intelektuālo īpašumu, tostarp autortiesību pārkāpšana

2.3.1. Definīcija „tiesību uz intelektuālo īpašumu, tostarp autortiesību pārkāpšana” cita starpā ietver arī studenta, pētnieka vai mācībspēka tādu rīcību, kad viņš/viņa apzināti cenšas izmantot jebkādas ar autortiesībām aizsargātus materiālus, tostarp kopējot un dublējot datora programmatūru, dublējot un/vai reproducējot audiovizuālos materiālus, filmas, video, arhitektūras dizainus, shēmas vai jebkādas citus radošus vai inovatīvus rezultātus, kas

pieder citai personai, vai pārkāpjot licences ietvaros pieļaujamos ģeneratīvā MI izmantošanas noteikumus, uzdodot tos par savu darbu.

2.4. Datu falsificēšana vai safabricēšana

2.4.1. Definīcija „datu falsificēšana vai safabricēšana” cita starpā ietver arī studenta, pētnieka vai mācībspēka rīcību, kad viņš/viņa apzināti cenšas jebkādam mērķim izmantot nepatiesus vai izdomātus datus.

2.4.2. Datu falsificēšana un/vai safabricēšana nozīmē, ka persona – mācībspēks, pētnieks vai students – tīši safabricē vai falsificē informāciju vai teoriju saviem mērķiem. Šādi falsificēti vai safabricēti dati var tikt izmantoti kursa darbā, pētnieciskajā darbā, zinātniskajās monogrāfijās, projektos vai citās akadēmiskajās vai pētnieciskajās aktivitātēs. Šāda rīcība var ietvert datu neautorizētu un tīšu falsifikāciju, safabricēšanu un/vai nepareizu interpretāciju.

2.5. Negodīgums un negodīga sadarbība

2.5.1. Definīcija „negodīgums un negodīga sadarbība” cita starpā ietver arī studenta, pētnieka vai mācībspēka rīcību, kad viņš/viņa apzināti cenšas slēpt sadarbību vai vienkārši neatzīst sadarbību, tostarp, līdzautorību vai jebkāda veida kopīgu darbu ar citu kolēģi un/vai citu studentu.

2.5.2. Šāda rīcība var ietvert individuālas autorības pazīpošanu attiecībā uz pētnieciskajiem darbiem, kursa darbiem, bakalaura un maģistra darbiem, radošās darbības rezultātiem, sacensībām, audiovizuālajiem materiāliem, filmām, video, arhitektūras dizainu, shēmām vai jebkādiem citiem radošiem vai inovatīviem rezultātiem.

2.6. Saistību ar citu izglītības iestādi slēpšana

2.6.1. Definīcija „saistību ar citu izglītības iestādi slēpšana” ietver pētnieka vai mācībspēka rīcību, kad viņš/viņa apzināti cenšas slēpt savu oficiālo saistību ar citu izglītības iestādi, kur viņš/viņa docē studiju kursus, vada bakalaura, maģistra vai doktora disertācijas vai citus noslēguma darbus, piedalās jebkāda veida projektos vai iesaistās jebkādā citā apmaksātā darbā, par to neinformējot augstskolu „RISEBA” un nesaņemot no RISEBA oficiālu atļauju šādai rīcībai.

2.7. Latvijas tiesību aktu un noteikumu neievērošana

2.7.1. Studentiem, pētniekiem un mācībspēkiem ir jāievēro Latvijas Republikas tiesību akti un noteikumi. Tas nozīmē, ka ikvienā mutiskā vai rakstiskā izpausmē viņiem ir jāievēro „likuma gars un burts”, tostarp pētnieciskajos darbos, kursa darbos, radio un televīzijas programmās, intervijās un jebkādās citās akadēmiskajās aktivitātēs.

2.7.2. Šis noteikums neierobežo akadēmiskās brīvības definīciju un garu, kas ikvienam ļauj izpaust pētījumu rezultātus un jebkādas domas, tas tikai uzdod par pienākumu ievērot valsts politiku un ievērot lietišķo ētiku jebkādās akadēmiskajās aktivitātēs.

2.8. Ģeneratīvā mākslīgā intelekta izmantošanas slēpšana

2.8.1. Studentiem, pētniekiem un mācībspēkiem ir jāievēro ētikas un akadēmiskā godīguma principi ģeneratīvā MI izmantošanā, tostarp – MI izmantošana nedrīkst aizstāt patstāvīgu darbu, darbā autoriem nepārprotami un precīzi jānorāda detaļas par MI izmantošanas plašumu un tiešo izmantojuma jomu, MI izmantošanas gadījumā jāveic informācijas pārbaude un jāuzņemas pilna atbildība par MI ģenerētās informācijas izmantošanu – kļūdainas informācijas izmantošana ir autora atbildība un studentu darbā tiek pielīdzināta kļūdainām atbildēm.

2.8.2. MI ģenerētā satura izmantošanas gadījumā atsaucei ir jāietver izmantotā MI rīka nosaukums, izmantošanas datums un autora informācijas prasījums (*prompt*), piemēram, “{datumā} uz prasījumu {prasījuma formulējums} {rīka nosaukums} sniedza atbildi {MI ģenerētā atbilde}”.

2.8.3. Studentu bakalaura, maģistra vai doktora darbos ģeneratīvā MI izmantošanai ne vien jābūt ar 2.8.2.punktā minētām atsaucēm, bet atspoguļotām autora apliecinājuma tekstā, piemēram: “Autors apliecina, ka darbs nav pilnā vai daļēji apmērā radīts ar ģeneratīvo mākslīgo intelektu. Darba radīšanā izmantotais ģeneratīvā mākslīgā intelekta ieguldījums ir precīzi un pilnīgi norādīts ar atbilstošām atsaucēm.”

3. AKADĒMISKĀ GODĪGUMA KODEKSA PĀRKĀPUMU IDENTIFIKĀCIJA UN SANKCIJU PIEMĒROŠANA

3.1. Augstskolai „RISEBA” ir pilnvaras un oficiālas tiesības pieņemt juridiskus lēmumus un spriedumus, kā arī uzlikt sodus, ja tiek pārkāpts Akadēmiskā godīguma kodekss.

3.2. Šā kodeksa pārkāpšanas gadījumā augstskolas „RISEBA” darbības regulē RISEBA iekšējo noteikumu attiecīgie panti, kas ir obligāti ikvienam RISEBA studentam, pētniekam vai mācībspēkam.

3.3. Augstskolas „RISEBA” iekšējos noteikumos ir aprakstītas procedūras un pārbaudes darbības tādos gadījumos, kas var būt aizdomīgi akadēmiskās ētikas jomā, tostarp sodu uzlikšana par katru pārkāpšanas gadījumu.

3.4. Par katru akadēmiskā godīguma pārkāpumu no studentu, pētnieku vai mācībspēku puses ir jāziņo Fakultātes dekanam, kurš iniciēs Akadēmiskā godīguma komitejas sapulces sasaukšanu.

IZMANTOTIE AVOTI

ALLEA Eiropas Rīcības kodekss par pētniecības integritāti (atjaunots 2023.gada izdevums), pieejams tiešsaistē latviešu valodā (Eiropas Komisija): <https://allea.org/wp-content/uploads/2024/01/The-European-Code-of-Conduct-2023-LV.pdf>

Vadlīnijas par atbildīgu ģeneratīvā mākslīgā intelekta izmantošanu pētniecībā (Living guidelines on the responsible use of generative AI in research) (Eiropas Komisija), pieejams tiešsaistē angļu valodā: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/2b6cf7e5-36ac-41cb-aab5-0d32050143dc_en

T.Galanta (Gallant, T.), D.Retingers (Rettinger, D.) (2022.). Pārskats par 30 gadu pētījumiem akadēmiskā godīguma jomā (*An Introduction to 30 Years of Research on Academic Integrity.*) *Journal of College and Character*, 23(1), 1.–5.lpp.

F. Kaviko (Cavico, F.), G. Muhtaba (Mujtaba, G.) (2009.). Akadēmiskā godīguma un ētiskuma kultūras izveide augstākajā izglītībā: pārdomas un ieteikumi par studentu krāpšanās līmeņa pieauguma samazināšanu. (*Making the case for the creation of an academic honesty and integrity culture in higher education: reflections and suggestions for reducing the rise in student cheating.*) *American Journal of Business Education*, 2. sējums

K. Klārks (Clark, K.), (2008.). Krāpšanās apjomu samazināšana, izmantojot tehnoloģijas (*Taking a bite out of cheating, with the help of technology.*) *U.S. News and World Report*, October 13 / October 20, 74.–76. lpp.

S. Makgila (McGill, S.), (2008.). Akadēmiski ētiskas izglītības integrēšana uzņēmējdarbības tiesību aktu kursā: Kā un kāpēc? (*Integrating Academic Integrity Education with the Business Law Course: Why and How?*) *Journal of Legal Studies Education*, 25 (2), 241.–82. lpp.

G. Muhtaba (Mujtaba, G.), R. Preciosī (Preziosi, R.) (2006.). Pieaugušo izglītība akadēmijā: izcilu mācīšanās atvieglošanas līdzekļu ieguve un saglabāšana (*Adult Education in Academia: Recruiting and Retaining Extraordinary Facilitators of Learning*), 2. izd. ISBN: 1-59311-476-1. Information Age Publishing. Grīnviča (Greenwich), Konnektikuta (Connecticut). Tālr.: (203) 661-7602.